

U. 8504 / 1924/2

09540

„СЕЛТН СЬКА СПРАВА“

/бллетень/

місяць серпень 1924 р.ч.2.

2: 48

„Кожна нація мусить бути сама господарем дома. Сила кожної нації полягає в її селянстві, а тому є цілком зрозумілим, що визволення України мусить бути ділом селянських рук, бо мужицтву ніхто не допоможе, окрім його самого“.

М. Драгоманів.

Вручована підписом Укр. Сельс. Світла.

В И Д А Н Н Я

Працьких філій Української Соціалістичної Спілки

Редагує Комісія

Прага, С е р а н ь . 1934 р. ч. . .

Польська ласка.

1 липня комісія, в справі національних меншостей у Варшаві, внесла до Польського Сейму 3 законопроекти в справі обмеження справ національних меншостей.

Законопроекти торкаються мови та містять програм походу проти непольського шкільництва.

В 1 законопроекті відносно мови сказано, що державною урядовою мовою для цілої Польщі є мова польська. Національним меншостям на своїй рідній мові дозволяється звертатись до цивільних та адміністративних I та II інстанцій. На ці письма писані не державною мовою у воєводствах Галичини: Львівському, Тернопольському, та Станіславському надсилається відповідь у двох мовах - польській та українській, а в інших воєводствах на недержавній мові відповідь ~~написана~~ ^{лише} на спеціальні вимогання. Національні меншости користаються своєю мовою в таких воєводствах: Українці в Волинському, Поліському, ^{Львівському} Тернопольському та Станіславському; Білоруси - в Поліському, Новогрудському, Віленському, Гроденському та Вовковиському повітах Вілостоцького воєводства; литовці - на теренах Віленського, Троїцького та Свиняцького повітів Віленського воєводства.

Сільські громади відповідають / на письма / в мові письма .

Національні меншости мають право вживати свою мову на нарадах міських та сільських рад, повітових та воєводських Сеймиках; але можна вживати, оскільки їх мова є дозволена, на терені цього воєводства.

Наради сільські та міські самі рішають про урядову мову, вони також рішають і про мову протоколів.

Органи самоурядування після своїх рішень можуть меншостям вести кореспонденцію на місцях мови / дозволених на тому терені /.

Роспорядження воєводські та офіційні оголошення адміністративних державних влад виголошуються в двох мовах - дер-

жавній та місцевій.

Поштово-телеграфічні та залізничні уряди користуються виключно державною мовою, лише в переговорах словесний дозволяється вживання рідної мови.

Другий законопроект відноситься до вживання мови в судах нотаріусів та прокурорських властей. Рідну мову /в зазначених/ територіях/ можна вживати в таких випадках: 1/подавати прохання з/сторони /особи ^{приміт} котрими провадиться процес/ та свідки ^{наказати} /давати зізнання. Зізнання свідків в час слідства протоколюються в державній мові, і лише на спеціальне жадання може протоколюватись в рідній.

Обвинувачення має право жадати, щоби обвинувачуючий акт був зложений в його мові.

Українці після законопроекту мають право жадати, щоби рішення Верховного Суду було зложено в двох мовах.

Нотаріуси мають право складати акти та вести діло на мові клієнтів та сторін, оскільки ця мова має тут право бути урядовою.

Третій законопроект торкається шкільництва. Єдиний устрій для цілої держави є єдиний-одинаковий, а законодавство в цьому напрямку належить до компетенції польського Сейму, за винятком справ шкіл, що належать по закону до компетенції органів самоуправління. Приватні школи для дітей непольської народності можуть бути засновані на однакових правах як і приватні польські школи.

Основним типом шкіл у воеводствах: львівському, Станіславському, Тарнопольському, Волинському, Поліському, Новоградському, Гродненському та у Вобковському повіті воеводства Білостоцького є школа спільна, основана на принципі єдності /читай полонізацію/ а не поділу, що має виховувати добрих громадян держави з дітей польської і непольської народності. В громадах де живе 25% непольської народності на урядово підтвержене домагання 40 родичів дітей, ^{що належат} до одного шкільного округу, може бути заведена викладава мова непольська, але це може бути переведено лише в школах початкових. Оскільки вищезазначеного домагання з боку 40 родичів не приде, то викладава мова лишається польська. Коли опріч 40 дітей родичі котрих мають право ввести свою рідну мову, в громаді це є

25 дітей родичі котрих домагаються викладової польської мови, то в школі виклади мають відбуватися на двох мовах в той спосіб, що половина викладів в польській, а половина в иншій мові.

В непольських школах має провадитися обовязкове навчання польської мови, та історію Польщі, а в 4 і вище-класових, обовязкове навчання в польській мові історію Польщі, географію та польської мови.

На „кресах“ мають бути засновані утравістичні учительські семінарії.

На домагання 150 родичів, дітей непольської народности мове бути заведена середня загально освітня утравістична школа в ті повіті, або в сусіднім.

У всіх середніх школах з викладовою мовою місцевости, є обовязкове навчання в польській мові: літератури, історію, географію, польської мови та науки про сучасну Польщу.

В державних фахових школах на домагання 40% родичів, можуть бути введені виклади на двох мовах.

До всіх шкіл, які удержують самоврядування відносяться ті права.

Сь такі кумедійні закони хочуть накинути поляки українському народові. По з себе уявляють ці закони, видно з тексту без коментарію.

Поляки дозволяють мати право українцям, білорусам і литовцям звертатися до урядів I та II інстанції в своїй рідній мові. Як може виглядати се право, коли сами поляки абсолютно не хочуть узяти жадних прав за українським народом, надать саму назву надають бо в законопроекті в суди замість „українське“ стоить „русицьке“? 40 українських та білоруських батьків мають право жадати на провадження для їх дітей в школі навчання в рідній мові: - тут є „але“ а саме, - це домагання мусить бути затверджено урядово. Проста річ, що практикується на окупованих польською владою землі. Коли до польських урядів доходить на затвердження підписи під домаганнями, що мають правну підставу, то перед тим, як завірять ті підписи, справа ложиться під сукно, а на місцях у підписаних поліція провадить труси, арешти, без жадних приводів. На селення налякане террором спішають зняти свої підписи, щоб позбавитися страху арештів і тер-

ми. Подібні випадки особливо практикуються на Волині, Холмщині, Поліссі та Підляшші. Після такого тероризування звичайно кількість підписів може зменшитися, не буде вже 40 осіб, а в школі навчання для непольських дітей буде спокійно провадитися в польській мові. Далі, на домагання 25 батьків можуть завести в школі навчання на двох мовах. На цьому домаганню завірення підписів, провадиться легко і завжди знайдеться пара хрунів, які залучуть на цьому заробити.

Українська мова дозволяється у воєводствах: Станіславському, Львівському, Тернопольському, Волинському та Поліському, а про інші землі з українським населенням нема і мови, як наприклад: Холмщина та Підляшшя, воєв. Люблінське, Берестське та інші землі.

Всі ці закони мають бути замість обіцяної автономії. Вони були викликані останніми політичними подіями за кордоном, головне у Франції. Поляки хочуть показати перед культурним світом, що хочут у себе охоронити національні меншости, навіть дають для них якісь спеціальні закони і це на думку поляків вистарчає, щоби заспокоїти населення. На опінію культурного світу „Богові свічка й чертові огарочок“. На цей проект походу проти національних меншостей погодилась усі польські партії. Часописи польські з задоволенням констатують, що на цьому проекті досягнута велика згода між членами Комісії, та референтами. Перед Сеймом виступали Вл. Грабський й Тугут. Тут немає нічого дивного, бо давно вже відомо, що всі поляки, починаючи від крайніх правих аж до лівих П. П. С. об'єднались для походу проти інших національностей, а наоцільше проти української. Цікавий ще й той факт, що комісія, яка радила над цими законами, складалась: з Вл. Грабського, Др. Левенхарда, Тугута та Старчевського, і на нараді її не було запрошено представників українців та білорусів. Ці закони мають вийти тоді, коли кожного дня чути промови українських та білоруських послів, про бажання цих народів влаштувати життя на своїй землі по своєму. Поляки цими проектами показують свою циничність, показують як цинічно толчуть вони всі людські права. Треба мати багачко педлоста й цинізму, щоби з милостивим жестом давати подібні закони. Ці поляки цілковито потоптали принцип самоозначення народів нації-того гасла, за яке ще недавно боролись самі.

Таких законів український народ прийняти й визнати не може.

Тепер поляки під впливом своїх імперіалістичних стремлень хочуть цілковито знищити український працючий люд. Так, Борна лмара польського насильства покриває українського селянина й робітника. Нехай так. Але в душі українського трудового люду зростають, розцвітають все буйніше ідеали правди, права й волі. Український народ відкидає ганебну для його гідності польську ласку. Міцно гуртуючись він вже стоїт готовий до бою за своє право й волю.

М. Вучинський

Хто він.

Дуже часто доводиться нам чути імя Михайла Драгоманіва. Не раз доводилося чувати посылки на його думки, на його працю й життя. Хто ж він-той, імя якого з такою пошаною й любов'ю вимовляється в наші дні? Хто він-думки кого в наші дні немов провідні проміння освітлюють наш тернистий шлях?

Михайло Драгоманів то є та наймогутніша постать, яка творить історію, на думках якої зростає тепер нове життя, зростають нові думки взаємин людських. Щоби докладно довідатися про цю велику людину треба перевести цілі студії над його життям та над його творбами. Прийшов час-коли не може бути жадної людини, яка б не знала хто він той провідник нового життя трудового люду, а тим більш не може бути жадного українця, який би не знав хто є той, шляхом думок кого йде в своїй боротьбі український трудовий нарід. Михайло Драгоманів-то є та наймогутніша постать політичного та історично-літературного українського життя, що в тяжкий, темний час соціальної й національної неволі стала поруч з Т. Шевченком. Ось кілька найбільш видатних рис з його життя та думок. Народився Михайло Драгоманів у м. Гадячі-в 1841 році.-Вже з наймолодших років свого життя він став до праці-боротьби проти неправди та неволі. Так, коли після смерті царя Миколи I серед суспільства розпочався визвольний рух за знесення кріпацтва /панщини/-Драгоманів-тоді молодий хлопець учень гімназії-став на чолі редакції таємного рукописного часопису гімназійної молоді. В тому часопису, який редагувався та провадився молодим Драгомановим-в яскравих формах осуджувався існуючий ганебний соціальний гніт, знущання над душею й тілом людини-Селянина, поширювалася думка визволення з кайданів панської неволі.

Далі-коли Драгоманів вступив вже до Київського університету й був студентом-він пішов з захопленням до праці в недільних школах-в яких давалася освіта тим, хто не мав змоги здобути її шляхом нормальним, а то були в переважаючій кількості-робі-

тництва.

Через якийсь час-недільні школи урядом були зачинені, як небезпечні для нього з боку політичного й М. Драгоманів вчителяючи в семінарії починає брати участь в активній праці Педагогічної школи, яка також була через деякий час закрита при допомозі Київського реакційного духовенства та реакційного московського суспільства за „український сепаратизм“ та за те, що на чолі школи, як вони казали, стали небезпечні „нигілісти“ та політичні баламути.

Кінчивши Університет Драгоманів був залишений при Університеті професором всевітньої історії. На протязі всього часу Драгоманів мав великий вплив на молодь до якої близько підходив в різних стосунках та в праці.

Захопившись політичними думками та питанням боротьби за національне та соціальне визволення - Драгоманів серйозно дивився в перші часи на значіння польського руху, що тоді проявлявся, але той вплив польського руху втратився, коли Драгоманів побачив його дійсне обличчя. От що пише він про той польський рух та про поляків: „Родом з лівого берега Дніпра, я не мав ясної думки про поляків і співчував їм як жертвам російського деспотизму хоча, яко українець, я не зовсім забув про те, як Польща гнобила Україну. Прибувши на правий беріг Дніпра, до Києва, я побачив, що поляки тут аристократія, а не нарід, і був вражений тим, що навіть студенти-поляки б'ють своїх слуг та ходять до „козельоу“, там стоять на вколішках. Разом з тим мені кинулась у вічі нетерпимість поляків до „русских“, а особливо до українців“.

Працюючи в тимчасовій Педагогічній школі Драгоманів брав активну участь в праці видання популярних книжок для народу, яко редактор. То було як раз під час спроби польського повстання коло Києва. Але в цей час сталося таке, що можливе тільки в Росії й з москалями. Московські реакціонери та централісти б'ючись з поляками напали й на українців, вбачаючи в їхніх домаганнях чисто літературних, сепаратизм і оповістили весь український рух справою польської інтриги. Праця видавництва отже була неможлива. В короткому часі Драгоманова було викинуто, як політично-небезпечну людину й з Педагогічної школи.

кінчивши Університет Драгоманів після кількох років праці при університеті як професор написав декілька своїх праць, в яких не раз торкався українського питання, особливо щодо введення української мови по школах. Літературна праця Драгоманова в якій зверталася серйозна увага на українське питання, /властиво на українську мову по школах/ нім иншим спричинялася до наступного впадки: - 6 квітня 1866 року було надруковано статтю Драгоманова в якій він розібрав непридатність для всяких, а особливо для шкіл на Україні - "книги для читання", що була видана попечителем Шаронським-Захматовим, замість книги, що складалась вчителями. Отже стаття була надрукована, як вже було зазначено, 6 квітня, а 4 квітня того ж 1866 року Каракозов стріляв у царя. Московське чорноготентство на чолі з Катковим побачило зв'язок між статтею Драгоманова й вистрілом Каракозова. Шаронський-Захматів доніс про це міністрові Толстому - зазначивши, що приват-доцент Драгоманов належить до партії українофілів". Драгоманів був відданий під догляд, що тривувало кілька років. В 1870 р. виїхав Драгоманів за кордон для доповнення студій й побував у Львові, Празі, Гайдельберзі, Єльборенці, Ірліху, Відні. По повероті до Києва працював разом з професором Антоновичем над зібранням казок та політичних українських пісень з історичними коментарями. Перших два томи цих пісень вийшли у Києві в 1874 і 1875 р.р. під заголовком: "Історическія пісні Малорусскаго народа". - В той же час появилася ряд політичних статей та наукових праць в історії літератури. З тими працями тісно зв'язані праці про українців у Галичині. Кілька праць на тему Галичини було написано в Росії /точніш на Україні/ та в 1872 році у Єльборенці було написано дві статті: "Українці в Галичині" та "Літературний дух в Галичині". З огляду на відсутність українських журналів всі ці праці друкувалися в московській мові й в московських журналах, як напр. - *"Вісник 1872"*

Познайомившись з Галицькими життям та з українцями в Галичині - Драгоманів тісно з ними зв'язався й з дальшого почав віддавати їм свої сили й праць з тим, щоб життя Галичини як найліпше освітлити для Наддніпрянщини, й об'єднати український народ по обох боках Збруча - наперекір штучному роз'єднанню кордонами Мо-

ковсько-Австрійським.

У своїй праці в період кінця 60 років і початку 70 х- Драгоманів все провадив свої політичні та національні думки, які в дальшому стали основою його світогляду-а саме, що найзначніша частина віднак України від Московії пояснюється тим, що до XVIII ст. Україна була біля звязана з Західною Європою і хоча поволі, а все таки йшла разом з Західною Європою у суспільному і культурному поступі. перебування у Зах. Європі остаточно переконало Драгоманова ^{і тому} найкращою підважною для українських автономних стремлень являється наукова і політична діяльність заснована на інтернаціональному ґрунті. В міру того, як Драгоманів входив до політичного життя-ставши провідником українського національного і соціального визволення він почав відчувати на собі і адміністративні пазури, при чому часто доводилося їх відчувати через грубу некультурність московської адміністрації яка не могла ніоді розрізнити, що таке соціалізм, а що-соціольгія. Про один з таких випадків так оповідає сам Драгоманів: Мене закликав попечитель і заявив, що міністр не задоволений з мене, бо буцим то на вступній лекції я оповістив, що буду викладати історію в соціалістичному напрямку. виявилось, що і міністр, чи той донощик, котрий сповістив йому про мою лекцію /кажуть проф. х./приняв слова соціольгія за соціалізм. В наслідок цього випадку Драгоманів був позбавлений читання публічних лекцій про первісну культуру, а в травні 1875 р. і зовсім був видалений з Київського Університету. Про останнє Драгоманів так оповідає: У травні 1875 р., на кінці семестру попечитель оповістив мені обамання міністра, аби я залишив Київський Університет." спитав про причину. Попечитель сказав мені, що я у закордонних виданнях проповідую "вхажая отделение Малороссии от России и при соединении ее к Польше". Вийти в одставку я тим визнати обвинувачення, абсурдні і несправедливі, я одмовився і зауважив, що міністр, як усякий начальник у Росії, може скинути мене без прохання". Після цього-Драгоманів виїхав на літо до Галичини, Буковани і Угорщини. Під час цієї подорожі був Драгоманів на українському мітингу у Галичі-само собою тільки як слухач, але Галицькі москофіли донесли у Київ, буцим то він на цьому мітингові в своїй промові проголосив відокремлення України від Росії і спілку її з Польщею. Тим часом міністр доклав цареві про ві дповіді

Драгоманова попечителя на пропозицію вийти з університету—звичайно висвітливши його як сепаратиста. Царь дав наказ знову запропонувати Драгоманову подати прохання про одставку й не приймати його до університетів, що були на Україні, але не боронить податися до університетів на Москвіщині. Разом з цим наказом царем було призначено й комісію для розсліду українського руху, з тим щоби було вжито відповідних проти того руху засобів.

Ця комісія в травні 1876 року ухвалила заборонити всі українські видання, вистави й концерти, скасувати Київський відділ географічного Т-ва, заборонити проживати по українських губерніях та столицях Драгоманову й Чубинському. Коли Драгоманову, знаказу царя попечителем знову було запропоновано подати в одставку, на яку він дав відповідь так саме як і раніше—відмовою—його було скинуто з посади професора з недопущенням до жадних державних посад. Поруч з цим як вже було зазначено, було заборонено жити на Україні.

Таким чином Драгоманова було загуджено хоч і небезпосередньо на еміграцію, бож на батьківщині не міг він ані працювати, а ні мати такої чи іншої посади, отже й заробітку для прожиття. В наслідок такого становища мусів Драгоманів покинути Україну й опинився в Швейцарії—де прожив 15 років. На протязі цих п'ятнадцяти років розвинув він богату й широку діяльність, писав політичні статті, з яких найбільшої уваги заслуговує—„Історична Польща та великоруська демократія“ в якій зазначає хиби, щодо відношення до України Польщі й Москви, писав наукові праці й велику енергію поклав на видання журналу „Громада“ в якому головним чином накреслював свої політичні думки, зазначував й розвивав свій світогляд. Той світогляд йшов шляхом соціалістичних поглядів. Будучи соціалістом як каже Драгоманів сам, був він переконаний, що здійснення цього ідеалу можливе тільки у певній ступневості й при високому розвитку мас, а тому й досягти його можна більш при допомозі розумової пропаганди, ніж кривавих повстань. Будучи шляхом цих думок Драгоманів склав собі такий план літературно-політичної праці: 1/давати, яко мога більш матерьялу для пізнання України й народу, культурних його захадів та стремлінь до волі й рівності, 2/як цим матерьялом так і викладанням західно європейських ліберальних та соціалістичних ідей спричинитися до органі-

зації по українських землях в Росії та Австрії політичних гуртків, котріб узялися за культурне, політичне й соціальне визволення народу.

Для переведення всіх думок — служила головним чином „Громада“, що видавалася на українській мові, а також журнали московські та французькі й зрештою французькі, московські та італійські брошури.

В році 1889 му покликано Драгоманова до Болгарії на катедру всевітньої історії в Софійському університеті. Помер Драгоманів в році 1895 му. Велике історичне значіння Драгоманова прлягає в тому, що він перший, так би мовити, відчинив вікно на Україну для західно-Європейських новітніх, поступових політичних думок. Драгоманів перший почав знайомити українське громадянство зі здобутками Європейської культури, він перший повстав проти вузкоглядности та безідейности зі застарілими поглядами — висувачи натомісц думки ідейної праці кажучи, що „без ідеалу, без віри в будучину ніяка праця неможлива“. Отже мусить бути певний ідеал життя й віри в його досягнення шляхом впертої організованої праці. З другого боку Драгоманів був перший тим українцем, який звернувся до Європи з українськими справами, звертаючи увагу Європейського світу на життя українського народу, на його змагання й потреби для чого йшов шляхом літературної праці на чужоземних Європейських мовах та виступаючи на різного роду конгресах з протестом проти насильства над українським народом в Росії.

Становлячи життя українського народу, а головним чином життя його „найнижчої“ верстви отже селянства та робітництва — вище за все об'єднуючи те життя в ту правду до якої прагне й якої шукає кожна людина, яка носить в серці святий вогонь стремління до ліпшого — Драгоманів так високо став над всіма верствами українського народу, що в наші дні ми щиро й свідомо можемо сказати, що він є найліпшим виразником нашої національної й соціальної ідеї, тої ідеї до якої мусить стреміти кожний свідомий громадянин.

x
x x
x

З життя Празької філії
Української Селянської Спілки.

На протязі місяця липня Комітетом Празької філії окрім бі-
жучих справ провадилася слідуюча праця:

1/Продовжувалося читання лекцій на інструкторських курсах. З дня
28 липня читання лекцій на курсах провадиться щоденно по три
годині.

2/Вироблено проект організації Селянського Університету. Проект
виглядає так:

Селянський університет має три відділи:

1. Історично-літературний
2. Соціологічний.
3. Сільсько-господарчий .

Загально обов'язкові дисципліни:

1. Культурно просвітні форми сел. організації / практичні вправи /
2. Практика організ. праці / практичні вправи /
3. Основа трудової педагогіки
4. Основи психології
5. Українська мова / практичні вправи /
6. Чеська мова / практичні вправи /
7. Соц. гігієна

I. Історично-літературний відділ

1. Історія Греції й Риму
2. Історія всесвітня
3. Історія України
4. Історія народництва
5. Історія революційного руху
6. Історія селянських рухів
7. Західна література
8. Українська література

II. Соціологічний відділ.

1. Основа соціології
2. Соціальна психологія
3. Соц. історія селян на Укр.
4. Земельна справа
5. Орган державних устроїв
6. Економічна географія України
7. Основа труд. господарства
8. Політична економія
9. Проф сови
10. Основи труд. парламентаризму
- II. Держава, демократія, партія.

Практичні вправи:

1. Історія України

/2. Історія революційного руху

/3. Історія селянських рухів

/4. Українська література

III. Сільсько-госп. відділ.

1. Сільсько-господ. науки

2. Природничі науки

Практичні справи

Практичні справи:

1. Політична економія

2. Соціальна психологія

3. Економічна географія України

4. Земельна справа

5. Основи трудового господарства

Селянський університет працює два роки по 10 місяців = 20 місяців з перервами: на вакації в два місяці й на іспити - два місяці отже 18 місяців.

Початок I року I/X

Кінець I року I/VII - липень /іспити/

I/VI - червень /лекції/

Початок II року I5/IX

Кінець II року I/V /лекції/; I/VI - іспити/

Кількість слухачів: до 50; мінімум - 15; на відділі мусить бути не менше 5 слухачів.

Хто може бути слухачем

1. Особи, з середньою освітою

2. Особи, які мають неповну середню освіту

3. Особи, які мають спеціальну освіту курсів: кооперат., інструкт., заг. освіт. і т.д.

4. Особи, які не мають потрібної освіти, але рекомендовані як видати При прийомі береться на увагу стаж громадської праці.

На чолі Селянського університету стоїть Лекторська Рада з завідувачем, який фактично й керує з боку адміністративного й загального провладу всім Селянським університетом.

Кожний відділ знаходиться під керуванням призначеного, або обраного Лекторською Радою керівника.

Лектори /перший склад/ запрошуються Головним Комітетом Селоспілки. В дальнішому лектори обираються Лекторською Радою й затверджуються Головним Комітетом.

Завідувач також призначається Головним Комітетом Селоспілки. З/відоулася нарада в справі розгляду за переведення в життя думки організації Селянського університету.

4/Переводиться підготовча праця по організації товариських сходів присвячених В. Стефанікові. Товариські сходи мають відбутися 15 серпня приблизно по такому програму:

1. Вступне слово
2. Реферат
3. Нобзар
4. Деклямації
5. Спиви

5/Провадилася підготовча праця по організації курсів ручної праці /кошикарства/.

x
x x
x

З життя Дейвицької філії
Української Селянської Спілки.

Філія заснувалася 23 грудня 1923 року. Відтоді до тепер у філії відбулося: 15 засідань Комітету філії, 5 загальних зборів філії, 5 товариських сходів на яких прочитано 2 лекції і обговорювано де які питання громадського характеру, заходами Комітету відвідувано безкоштовно членами філії концерт на честь Т. Шевченка, що відбувся 10 травня біжучого року.

На метіж мається ряд екскурсій на різні сільсько-господарські вистави, музеї й підприємства, відкриття курсів для малограмотних членів філії /постанова Комітету протокол ч. 12/, де поруч грамоти й рахівництва, викладалося б історію й географію України.

Філія має бібліотеку й є членом Опорно-Позичкової Наси Укр. Селянської Спілки.

З життя у Світі.

Англія. У Лондоні з 16 липня відбувається конференція держав Антанти. Обговорювалися питання зв'язані з Німеччиною. Америка бере активну участь в конференції. На перше серпня конференція прийшла до слідуючих постанов:

1. Конференція прийняла доклад комісії про економічну евакуацію Рура

2. Приняла пропозицію крестів про запрошення Німеччини на конференцію

8/VII в Палаті Громад деп. Понсонбі заявив: „Великобританія-в особі робітничої партії має міцну охорону, що захищає її від московського комунізму.

Італія.

Обмеження волі друку.

Видано новий декрет, що обмежує волю друку, яка була в Італії з 1848 року. Це обмеження волі друку є наслідком минулих подій, а саме замордовання фашистами посла соціаліста Матіоті, після чого італійська преса гостро виступила проти провідної партії фашистів.

Друзі.

Представники московського комуністичного уряду в Італії по наказу з Москви-вшанували Муссоліні-голову фашистів, після замордовання соціаліста посла Матіоті. Було влаштовано обіди та вечери для Муссоліні. Переводив це все п. Бренів совітський посланець до Італії. Комуністична італійська газета „Unita“ з приводу цього пише: „Банкет на честь Муссоліні після вбивства Матіоті зміцнив престиж Муссоліні, але одночасно Бренів /совітський представник/ наніс сильний удар престижу Совітській Росії в очах італійських робітників.

Америка.

Кандидатури на президента.

9/VII. Після 103 голосування на конвенті демократичної партії кандидатом на президента визначено Джон-Девіса-бувшого американського посла в Англії.

„Третья“ прогресивна партія-на президента виставила

Лафоллета. Кандидатуру Лафоллета підтримав конвент соціалістичної партії.

Програм соціалістичного конвенту щодо зовнішньої політики прийнято такої: активна політика в напрямі перегляду Версальського договору в повній згоді з тими переговорами, які мали місце під час перемир'я 1918 р. Конвент є за договори з усіма народами з метою знищення війни й військової повинності. Зрештою Конвент стоїть за скорочення озброєння й за референдум в питаннях війни й спокою.

Литва.

Голова міністрів нового уряду, що склався з христ.-демократів /націоналістичний кабінет/-в-п. Туманас у своїй декларації заявив, що уряд буде прагнути до відібрання від Польщі м. Вільна. Ця політика супроти Польщі проводиться в життя. По всій Литві провадяться збірки на підготовку Віленської справи.

Польща.

Кресові закони.

1 липня було внесено до Сейму т. зв. „кресові“ законопроекти. Законопроекти головним чином торкаються мови. Українська мова може вживатися в суді та адміністрації на рівні з польською, але лише на вимоги осіб. Законопроекти не торкаються лолмщини.

„Robotnik“ /орган пол. парт. соц./ вважає ці законопроекти добрими, лише соромиться проекту, що торкається шкільництва.

Під час дебатів в Сеймі над так зв. „кресовими законами“ всі без винятку послы: українські, білоруські, німецькі й жидівські вирішили перейти над проектом до денного порядку. Від українців говорили: пос. Хруцький та пос. Падук. Посол Хруцький гостро заперечував проти проєктів, які не поліпшують, але навіть дуже погіршують становище й відобрають від українців те, що вони мали. З жидів, яких проєктами обійдено, хочуть зробити колонізаторське знаряддя та пустити їх проти українців. В своєму протесті пос. Хруцький зазначав шкідливість законопроектів та обманання лолмщини

пос. Пащук говорив на українській мові /то вперше в польському Сеймі/. З самого початку промови серед поляків зчинилася ціла буря. Маршалок Сейму відібрав Пащукові голоф, але він продовжував далі, що викликало ще більше ооурення поляків.

Від Білорусів говорив посол Тарашкевич, який заявився проти законопроектів. Коли він сказав в своїй промові, що одним з авторів цих законів є пос Ст. Грабський - "ідейний товариш убійників Нарутовича" - на залі серед поляків вибухла величезна буря.

Від жидівського клубу говорив посол Грінбаум, який також заявився проти законопроектів, які тільки приносять шкоду польській державі, і кривдять національні меншости, а передовсім жидів.

Проекти були прийняті проти українців, білорусів, жидів та німців. Українці, білоруси та німці після того покинули залю засідань зі співом своїх національних гімнів. Засідання було перервано. Коли засідання було знову відкрито то жидівські послы піднеслися й демонстративно покинули залю.

Під час обговорення законопроектів національні меншости робили обструкції - стукаючи по папірцах.

26/VII на засіданню польського Сенату - прийнято всі три закони в справах національних меншинств, що були вже ухвалені Сеймом. Так же як і в Сеймі, у Сенаті голосували за закони лише самі поляки. На знак протесту проти нових законів - українські, білоруські, та жидівські сенатори опустили залю нарад й не брали участі в дискусії. Тогож дня, Сенат відкинув домагання засновання українського університету у Львові. -

Щоляк про своїх.

У польській газеті "Визволення" п. Тугут писав польській партії "Визволення" лише до польського Сейму ^{писав} тан. "зараз Польша нахедиться в такому тяжкому стані, в якому не була з часів початку нашої держави, хіба тільки в дні большевицького наступу. Оздоровлення фінансів, дійсно значно посунулось наперед але ще не закінчено. Становище господарське погіршується з дня на день. Селянин голодає, тисячі робітників щодня викидаються на брук. В міжнародних відносинах ми спали кілька років на м'якому ліжку з більш чи менш недобрих договорів і сьогодні пробудились, відчувши загрожуючу нам небезпеку. Наші т. зв. охороняючі нас союзи можуть зникнути. З оточуючої темряви чути лише рикання ненависти наших ворогів, двузначна байдужість недовіря або призира до нашої країни. На наших кресах панують такі відносини, що коли на протязі найближчих років не прийде зміна ми будемо мати там озброєне повстання, яке відірве від нас декілька провінцій, або повинне буде бути затоплене в морі крові. Ні в що ставляться громадяне в їх найнеобхідніших інтересах й не задоволені раніш всього головні потреби держави.

Для всього цього важко знайти якийсь иньший вираз, як той яким була схарактеризована загинула шляхетська Польша-це безвладдя.

Хто заспокоюється тим, що цим безвладдям кілька років тримається Польша-нехай пам'ятає, що князівство Варшавське тяглося пять років, а конгресове королівство п'ятнадцять, але обидва загинули й загинули не тільки від ворогів, але й в силу негідности їх організації, браку сильних характерів й головне відсутности свідомости свого обов'язку у відношенні до держави".

На Україні.

Під московською окупацією й

московська впертість.

Залізничних книжкових кіосків на залізницях України може більш а ніж всіх книгарень по всій Україні-й ^є не аби яким чинником у розвитку культури та поширювання друкованого слова у гушавину робітничо-селянських мас. Але біда в тому-додає автор

≠ Харківських Вістків 29 червня ч. 145. - що ті залізничні кіоски є впертими поширивателями російської /московської/ культури, російських книжок, журналів газет. Можете поїхати по всіх залізничних пунктах з півдня на північ й з заходу на схід У.Р.С.Р. ніде за ніяку ціну не можна знайти книжки на українській мові: Остороння людина, яка не була на Україні по містах, може бути заповнена, що жодної української літератури немає, а є тільки російська /московська/. Чим пояснюється це зявище? Дуже просто. Виявляється, що центром постачання книжок / і здається /?/ монопольним/, а навіть і здачі в аренду кіосків, є Москва.

Недород на Україні й Москва.

"Економ. Живнѣ" від 19/VII пише замаскіровану відповідь Москви на прохання України прийти на допомогу асігуванням з зарально-державних засобів постраждавшим від недорода районам Української Республіки. Ось відповідь:

"Комісія/під головуванням Рикова/визнала, що відповідно вирахуванню прийнятому для определення недороду на території України немає районів які можуть бути віднесені до тих, що охоплені недородом;" Отже Москва відмовила в допомозі.

Недород на Україні.

Ц.К.Укр.Ком.Шарт.повідомляє: недородом охоплено на Україні площа в два мільйони десятин. Від недороду найбільш пострадала Одеська губернія де з 74 районів пострадало 31 район. В Донецькій губернії урожай хліба на 50% нижче торішнього.

Недород на Україні по пятибальній системі /в якій 5-е оцінка найвища 1-е оцінка найгірша/ на I/VII є оцінка 2.4 цеб то дуже недобра.

II Під Польським багнетом.

Освіта в цифрах. На 6017000 Україн. населення належалося б щонайменше 22.1% укр. шкіл та субсидій на культ.-освітні цілі. Але державних шкіл у Польщі є -30381.3 цього числа українці му- сіли б мати 6712 шкіл, а є лише 2370. Холмщина та Підляшся на 463000 люду немає ні одної укр. народ. школи. На Поліссі є лише 34 школи на Волині 453, але за те на Волиніж-600 польських шкіл-на 7% поляків зі всього населення Волині. Моза Східною Галичиною зачинено 53 укр.

школи з яких 33 перевернено на польські школи.

В с я ч и н а.

Археологічні знахідки.

У Македонії, у місті Стробі відкопано великий мармуровий театр. Це є найкращий до цього часу відкопаний грецький театр знищений у 479 році Теодориком.

Велика повінь.

У головному місті Китаю-Пекині під час великої повині, яка повстала в наслідок хмаролому-загинуло 20000 люду.

Новий острів.

У день 15 липня з дна Азовського моря поблизу Керченського проливу почувся довгий підземний гуркіт, а потім на протязі 10 хвилин з берігу можна було спостерігати сильні вибухи на місці яких утворився новий острів.